

МІЖНАРОДНІ ДОКУМЕНТИ З МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

Упорядник:

Короткий Т. Р., директор Інституту національного та міжнародного права Міжнародного гуманітарного університету, доцент кафедри міжнародного права та міжнародних відносин ОДЕНЮА, к. ю. н.

МІЖНАРОДНІ ДОКУМЕНТИ З МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

1. Паризька декларація про морську війну, 1856 р.
2. Резолюції Женевської міжнародної конференції. Женева, 26-29 жовтня 1863 р.
3. Женевська конвенція про поліпшення долі поранених і хворих воїнів у діючих арміях, 22 серпня 1864 р.
4. Додаткові статті про поліпшення долі поранених під час війни. Женева, 20 жовтня 1868 р.
5. Декларація про заборону застосування розривних і запалювальних куль, Санкт-Петербург, 29 листопада 1868 р.
6. Проект декларації про закони і звичаї війни, Брюссель, 27 серпня 1874 р.
7. Закони сухопутної війни. Оксфорд, 9 вересня 1880 р.
- 8. Гаазька мирна конференція 1899 р.**
  - Заключний акт Міжнародної мирної конференції. Гаага, 29 липня 1899 р.
  - Гаазька конвенція (I) про мирне розв'язання міжнародних зіткнень, 29 липня 1899 р.
  - Гаазька конвенція (II) про закони і звичаї сухопутної війни, 29 липня 1899 р.
  - Гаазька конвенція (III) про поширення положень Женевської конвенції 1864 р. на морську війну, 29 липня 1899 р.
  - Декларація про незастосування снарядів, маючих єдиним призначенням розповсюджувати задушливі чи шкідливі гази. Гаага, 29 липня 1899 р.
  - Декларація про незастосування куль, що легко розвертаються або сплющуються (кулі «дум-дум»). Гаага, 29 липня 1899 р.
9. Конвенція про звільнення шпитальних суден під час війни від порто-вих та інших зборів. Гаага, 21 грудня 1904 р.

10. Женевська конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях, 6 липня 1906 р.

11. Гаазька мирна конференція 1907 р.

- Заключний акт Другої міжнародної мирної конференції. Гаага, 18 жовтня 1907 р.
- Гаазька конвенція (I) про мирне розв'язання міжнародних зіткнень, 18 жовтня 1907 р.
- Гаазька конвенція (II) про обмеження застосування сили при стягненні за договірними борговими зобов'язаннями, 18 жовтня 1907 р.
- Гаазька конвенція (III) про початок воєнних дій, 18 жовтня 1907 р.
- Гаазька конвенція (IV) про закони та звичаї сухопутної війни. Додаток: Положення про закони та звичаї сухопутної війни, 18 жовтня 1907 р.
- Гаазька конвенція (V) про права та обов'язки нейтральних держав та осіб у разі сухопутної війни, 18 жовтня 1907 р.
- Гаазька конвенція (VI) про становище торговельних суден противника в разі початку війни, 18 жовтня 1907 р.
- Гаазька конвенція (VII) про перетворення торговельних суден у військові, 18 жовтня 1907 р.
- Гаазька конвенція (VIII) про встановлення підводних мін, що автоматично підриваються від дотику, 18 жовтня 1907 р.
- Гаазька конвенція (IX) про бомбардування морськими силами під час війни, 18 жовтня 1907 р.
- Гаазька конвенція (X) про застосування до морської війни засад Женевської конвенції 1864 р., 18 жовтня 1907 р.
- Гаазька конвенція (XI) про деякі обмеження користування правом захоплення у морській війні, 18 жовтня 1907 р.
- Гаазька конвенція (XII) про створення Міжнародного призового суду, 18 жовтня 1907 р.
- Додатковий протокол до Конвенції про створення Міжнародного призового суду, Гаага, 19 вересня 1910 р.
- Гаазька конвенція (XIII) про права та обов'язки нейтральних держав у разі морської війни, 18 жовтня 1907 р.
- Декларація про заборону метання снарядів и вибухових речовин з повітряних куль. Гаага, 1907 р.

12. Заключний акт Лондонської морської конференції. Лондон, 26 лютого 1909 р.

13. Декларація про право морської війни. Лондон, 26 лютого 1909 р.

14. Керівництво про правила ведення морської війни. Оксфорд, 9 серпня 1913 р.

15. Договір про використання підводних човнів і шкідливих газів під час війни. Вашингтон, 6 лютого 1922 р.

16. Протокол про заборону застосування на війні задушливих, отруйних та інших подібних газів і бактеріологічних засобів. Женева, 17 червня 1925 р.

17. Конвенція про нейтралітет під час морської війни. Гавана, 20 лютого 1928 р.

18. Женевські конвенції 1929 р. про захист жертв війни

- Заключний акт Дипломатичної конференції. Женева, 27 липня 1929 р.
- Женевська конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях, 27 липня 1929 р.
- Женевська конвенція про поводження з військовополоненими, 27 липня 1929 р.

19. Договір про відмову від війни як засобу національної політики (Пакт Бріана-Келлога). Вашингтон, 1928 р.

20. Договір про обмеження та скорочення морських озброєнь. Лондон, 22 квітня 1930 р.

- Протокол про правила підводної війни. Лондон, 6 листопада 1936 р.
- Додаток: Правила дій підводних човнів по відношенню до торговельних суден у воєнний час.

21. Проект Конвенції про захист цивільного населення, на територіях, окупованих ворогом. Токіо, 1934 р.

22. Договір про захист культурних, наукових установ та історичних пам'яток (Пакт Реріха). Вашингтон, 15 квітня 1935 р.

23. Ніонська угода про заходи боротьби з піратськими діями підводних човнів, 14 вересня 1937 р.

- Додаткова угода до Ніонської угоди, Женева, 17 вересня 1937 р.

24. Проект Конвенції про захист цивільного населення від нових видів зброї. Амстердам, 1938 р.

25. Угода між Урядами Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Сполучених Штатів Америки та Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії, та Тимчасовим Урядом Французької Республіки про судове переслідування та покарання головних військових злочинців європейських країн осі. Лондон, 8 серпня 1945 р.

- Статут Міжнародного військового трибуналу для суду і покарання головних військових злочинців європейських країн осі. Лондон, 8 серпня 1945 р.
- Статут Міжнародного військового трибуналу для Далекого Сходу. 1946 р.

26. Про підтвердження принципів міжнародного права, які визнані Статутом Нюрнберзького трибуналу. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 95 (I), 11 грудня 1946 р.

27. Американський договір про мирне врегулювання (Боготський пакт) 1948 р.

28. Міжнародна конвенція про запобігання злочину геноциду і покарання за нього. Нью-Йорк, 9 грудня 1948 р.

29. Женевські конвенції 1949 р. про захист жертв війни

- Заключний акт Женевської дипломатичної конференції, 12 серпня 1949 р.
- Женевська конвенція (I) про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях, 12 серпня 1949 р.

- Женевська конвенція (II) про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі, 12 серпня 1949 р.
  - Женевська конвенція (III) про поводження з військовополоненими, 12 серпня 1949 р.
  - Женевська конвенція (IV) про захист цивільного населення під час війни, 12 серпня 1949 р.
  - Додатковий протокол I до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів. Женева, 8 червня 1977 р.
  - Додаток 1 до Додаткового протоколу I. Правила, що стосуються розпізнавання. Женева, 8 червня 1977 р.
  - Додаток 2 до Додаткового протоколу I. Посвідчення журналіста, що перебуває у небезпечній командировці. Женева, 8 червня 1977 р.
  - Додатковий протокол II до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру. Женева, 8 червня 1977 р.
  - Додатковий протокол III до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., що стосується прийняття додаткової розпізнавальної емблеми. Женева, 8 грудня 2005 р.
  - Резолюції Женевської дипломатичної конференції, 12 серпня 1949 р.
30. Конвенція про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту
- Заключний акт Міжурядової конференції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту, Гаага, 14 травня 1954 р.
  - Конвенція про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту, Гаага, 14 травня 1954 р.
  - Виконавчий регламент Конвенції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту, Гаага, 14 травня 1954 р.
  - Протокол про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту, Гаага, 14 травня 1954 р.
  - Другий протокол до Конвенції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту, Гаага, 26 березня 1999 р.
  - Резолюція Міжурядової конференції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту, Гаага, 14 травня 1954 р.
31. Правила про обмеження небезпек, яких може зазнати цивільне населення під час війни. Женева, вересень 1956 р.
32. Права людини під час збройних конфліктів. Резолюція XXIII Міжнародної конференції з прав людини. Тегеран, 12 травня 1968 р.
33. Конвенція про незастосування строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства, 26 листопада 1968 р.
34. Конвенція про заборону розробки, виробництва та накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсинної зброї та про їх знищення, 10 квітня 1972 р.
35. Принципи міжнародного співробітництва відносно виявлення, арешту, видачі й покарання осіб, винних у військових злочинах і злочинах проти

людства. Затверджені резолюцією 3074 (XXVIII) Генеральної Асамблеї ООН, 3 грудня 1973 р.

36. Європейська конвенція про незастосування строку давності до злочинів проти людства і воєнних злочинів, Страсбург, 25 січня 1974 р.

37. Принципи міжнародного співробітництва відносно виявлення, арешту, видачі й покарання осіб, винних у військових злочинах і злочинах проти людства, затверджені резолюцією 3074 (XXVIII) Генеральної Асамблеї ООН від 3 грудня 1973 р.

38. Конвенція про заборону воєнного або будь-якого іншого ворожого використання засобів впливу на природне середовище, Нью-Йорк, 10 грудня 1976 р.

39. Додаткові протоколи до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р.

- Завершальний акт Женевської дипломатичної конференції 1974-1977 рр. Женева, 10 липня 1977 р.
- Додатковий протокол I до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів. Женева, 8 червня 1977 р.
- Додаток 1 до Додаткового протоколу I. Правила, що стосуються розпізнавання. Женева, 8 червня 1977 р.
- Додаток 2 до Додаткового протоколу I. Посвідчення журналіста, що перебуває у небезпечній командировці. Женева, 8 червня 1977 р.
- Додатковий протокол II до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру. Женева, 8 червня 1977 р.
- Резолюція Женевської дипломатичної конференції 1974-1977 рр. Женева, 8 червня 1977 р.

40. Рішення про системи зброї малого калібру. Женева, 28 вересня 1979 р.

41. Конвенція про заборону застосування конкретних видів звичайної зброї

- Заключний акт Конференції ООН про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатись такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію. Женева, 10 жовтня 1980 р.
- Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатись такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію, 10 жовтня 1980 р.
- Протокол про осколки, які не піддаються виявленню до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатись такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію, (Протокол I). Женева, 10 жовтня 1980 р.
- Протокол про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв з поправками, внесеними 3 травня 1996 р, (Протокол II з поправками, внесеними 3 травня 1996 р.), що додається до

Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатись такими, що завдають надмірних пошкоджень або мають невибіркову дію, 10 жовтня 1980 р.

- Протокол про заборону або обмеження застосування запальної зброї до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатись такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію, (Протокол III). Женева, 10 жовтня 1980 р.
- Протокол про засліплюючу лазерну зброю (Протокол IV) до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатись такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію, Нью-Йорк, 13 жовтня 1995 р.
- Протокол про вибухонебезпечні предмети – наслідки війни до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатись такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію, (Протокол V), 28 листопада 2003 р.

42. Статут Міжнародної Федерації товариств Червоного Хреста та Червоного Півмісяця, 26 листопада 1987 р.

43. Конвенція про права дитини, 4 грудня 1989 р.

44. Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах, 1 січня 2000 р.

45. Міжнародна конвенція про боротьбу з вербуванням, використанням, фінансуванням і навчанням найманців, Нью-Йорк, 4 грудня 1989 р.

46. Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення, 13 січня 1993 р.

47. Угода про першорядні заходи по захисту жертв збройного конфлікту, Москва, 24 вересня 1993 р.

48. Статут Міжнародного трибуналу для судового переслідування осіб, відповідальних за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, що були вчинені на території колишньої Югославії з 1991 р. Додаток до Резолюції 827 (1993) Ради Безпеки ООН, 25 травня 1993 р.

49. Керівництво Сан-Ремо з міжнародного права, що застосовується до збройних конфліктів на морі, 12 червня 1994 р.

50. Статут Міжнародного кримінального трибуналу для судового переслідування осіб, відповідальних за геноцид та інші серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, вчинені на території Руанди, і громадян Руанди, відповідальних за геноцид і інші подібні порушення, вчинені на території сусідніх держав, у період з 1 січня 1994 р. по 31 грудня 1994 р. Додаток до Резолюції 955 (1994) Ради Безпеки ООН, 8 листопада 1994 р.

51. Договір між Урядом України і Міжнародним комітетом Червоного Хреста (МКЧХ) про відкриття Місії МКЧХ в Україні, 5 грудня 1995 р.

52. Конвенція про заборону застосування, накопичення запасів, виробництва і передачі протипіхотних мін та про їхнє знищення, 18 вересня 1997 р.

53. Угода щодо організації міжнародної діяльності складових частин Міжнародного руху Червоного Хреста та Червоного Півмісяця від 26 листопада 1997 р.

54. Статут Міжнародного руху Червоного Хреста та Червоного Півмісяця, 1 жовтня 1997 р.

55. Статут Міжнародного комітету Червоного Хреста, 24 червня 1998 р.

56. Римський статут Міжнародного кримінального суду, 17 липня 1998 р. (зі змінами на основі протоколів від 10 листопада 1998 р., 12 липня 1999 р., 30 листопада 1999 р., 8 травня 2000 р., 17 січня 2001 р. й 16 січня 2002 р.).

57. Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах, 25 травня 2000 р.

58. Статут Спеціального суду для Сьєрра-Леоне, Ради Безпеки ООН, 16 січня 2002 р.

- Угода між Організацією Об'єднаних Націй і урядом Сьєрра-Леоне про створення Спеціального суду по Сьєрра-Леоне. 2002.

59. Додатковий протокол III до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., що стосується прийняття додаткової розпізнавальної емблеми. Женева, 8 грудня 2005 р.

ДЕЯКІ НАЦІОНАЛЬНІ ПРАВОВІ АКТИ З МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

1. Інструкція польовим командирам військ Сполучених Штатів (Кодекс Лібера). Вашингтон, 24 квітня 1886 р.

2. О применении Вооружёнными силами норм международного гуманитарного права: Руководство, утв. Приказом Министра обороны СССР от 16.07.1990 г. № 75. – М., 1990.

3. Про символику Червоного Хреста та Червоного Півмісяця в Україні. Закон України від 8 липня 1999 р.

4. Про товариство Червоного Хреста України. Указ Президента України від 28 жовтня 1992 р.

5. Керівництво по застосуванню норм міжнародного гуманітарного права в Збройних Силах України. Затверджено наказом Міністра оборони України від 11 вересня 2004 р.

6. Кодекс поведінки військовослужбовця збройних сил України – учасника бойових дій. Додаток 6 до наказу Міністра оборони України від 11 вересня 2004 р.

7. Про утворення Міжвідомчої комісії з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 липня 2000 р.

8. Про новий склад Міжвідомчої комісії з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 травня 2003 р.